

ถอดกุศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช

จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม

Deciphering the Stratagem of Creating Unity within Nakhon Si Thammarat through Literature, Legends, and Art as Evidence

มนัสชัย รัตนบุรี¹

Manatchai Rattanaburi

Received : 28 มกราคม 2564

Revised : 21 สิงหาคม 2564

Accepted : 10 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มาจากข้อสังเกตเบื้องต้นของโครงร่างดุขุณินพนธ์ “กุศโลบายตำนานเมืองนครศรีธรรมราช : สู่อุบายวิธี การสร้างกระบวนการคิดที่เห็นอิจริงทางทัศนศิลป์ร่วมสมัย” บทความนี้เป็นการแยกย่อยเนื้อหาในบางส่วนของกรวิจัยจากหลังสอบโครงร่างดุขุณินพนธ์ 3 บท ในส่วนของการถอดกุศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช จากสาระสำคัญเชิงโครงสร้างของเรื่องตำนานและสัญลักษณ์ทางศิลปกรรมที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ตีความเนื้อหาและถอดความหมายนัยยะทางรูปความคิดและเป็นการถอดรหัสต่าง ๆ การสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราชผ่านกุศโลบายในเชิงโครงสร้างทางภาษาและสัญลักษณ์ที่มีเป้าหมาย สรุปลจากการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ สู่การวิเคราะห์และตีความ เพื่อหา

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Doctor of Philosophy Program in Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Arts,
Burapha University

สาระสำคัญของโครงสร้างเนื้อหาจากภาษา วาทกรรม และวิเคราะห์สัญลักษณ์จากหลักฐานทางศิลปกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างสังคม ทฤษฎีจิตวิทยา และ สัญะวิทยา มาใช้ในการวิเคราะห์และตีความ และนำสาระความรู้ที่ได้ไปสังเคราะห์และออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมที่เกี่ยวกับตำนาน ในเนื้อหาใหม่เมื่อวิทยานิพนธ์สำเร็จแล้วในลำดับต่อไป ซึ่งผลการศึกษา จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม กุศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช ทำให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมที่เชื่อมโยงกับมุมมองของศิลปกรรมและวรรณกรรมที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างอดีตและปัจจุบันเพื่อสื่อสารความนัยของบรรพชนที่ทำหน้าที่เป็นกุศโลบายในการสร้างจุดร่วมทางด้านจิตใจ ส่งผ่านพิธีกรรมที่แฝงเป้าหมายและนัยยะ สู่การตีความเรื่องราวจากอดีตในบริบทปัจจุบันให้ควรรค่าแก่การศึกษาถึงภูมิปัญญาอันชาญฉลาดจากบรรพชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

คำสำคัญ : ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช กุศโลบาย วรรณกรรม ศิลปกรรม

Abstract

This research paper is based on the preliminary observations of the dissertation outline, the strategy and the legend of Nakhon Si Thammarat, to devise ways to create a surreal thought process in contemporary visual arts. This research paper breaks down the contents from some of the 3 chapters of the dissertation about the deciphering the stratagem of creating unity within Nakhon Si Thammarat. Also, from literature, legends and artistic evidences. The purposes of this dissertation are to analyze the legend of Nakhon Si Thammarat from the structural essence of legends and artistic symbols through the analytical process, to interpret the content and paraphrase the conceptual meaning and to

decode various from creating the unity of Nakhon Si Thammarat through a stylistic approach to linguistic and symbolic structures, with the aim of summarizing the results of the qualitative research. The methodology for this research is to relevant documents and interviews to analyze and interpret to find the essence of the content structural from language, discourse, and from the analysis symbols from artistic evidences in Nakhon Si Thammarat, then analyzed by using the social structure theory, folkloristic and the semiology then applied the knowledge gained to synthesize and create a creative designs into mythological paintings in a new content. The result shows that a social structure linked to the views of fine arts and literature, it acts as a medium between the past and the present to communicate the implications of our ancestors that acts as a strategy to create a spiritual connection passing on rituals that contains goals and implications. This makes interpretation of stories from the past in the present context, making it worthwhile to study the wise wisdom from the ancestors in Nakhon Si Thammarat.

Keywords : Legend of Nakhon Si Thammarat, Stratagem, Literature, Fine Arts

บทนำ

กุศโลบายโดยทั่วไป มักจะผูกโยงกับเรื่องเล่าความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ศุภิสรา ปุนยาพร กล่าวว่า คนสมัยโบราณท่านให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้กันมาก ซึ่งจะประกอบกิจการใดไม่ว่าจะเป็นงานพิธี หรือกิจส่วนตัว เช่น การกิน การนอน การนั่ง การพูด รวมถึงการปฏิบัติตน นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หรือแม้กระทั่งการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ท่านก็ยังรวมเอาความถูกโฉลก ถือเคล็ดโชคลางสิ่งดีงาม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่

ตัวไว้ก่อนด้วยเช่นกัน ส่วนสิ่งที่ไม่มีดี ไม่งาม ไม่ควรกระทำ โบราณท่านก็มักห้ามปราม ตักเตือน มิให้กระทำ ทั้งนี้เพราะเกรงว่าอันตรายจะเกิดแก่ลูกหลาน หรือคนในครอบครัว อันเป็นที่รักของตน เรื่องราวคติความเชื่อของคนไทยนั้นอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน เป็นสิ่งที่หลายคนเชื่อถือสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ เป็นเรื่องลึกซึ้งที่ยากต่อการพิสูจน์ แม้ว่าวิทยาการทางเทคโนโลยีจะมีความก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม เรื่องบางเรื่อง ของบางสิ่ง หรือข้อห้ามบางอย่างก็หาคำตอบไม่ได้ (ศุภิสรา ปุนยาพร, 2556)

ส่วนกุศโลบายตำนานเมืองและตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช มีบทบาทหน้าที่ในสังคมและให้ค่าความหมายแก่สังคมนั้น จนมีค่าควรแก่การส่งต่อจดจำ ในรูปแบบเล่า (Oral tradition) และเก็บบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของตำนาน ประวัติศาสตร์ รวมทั้งการแอบแฝงอยู่ในประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ “ตำนาน ประวัติศาสตร์” ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอาจกล่าวถึงอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การมอง ประวัติศาสตร์จากระดับล่างของสังคมใดสังคมหนึ่งและองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคม ผ่านข้อมูลที่เป็นของพื้นบ้านพื้นเมือง เกี่ยวข้องกับคน ความคิดความเชื่อ และวัฒนธรรม ของคนส่วนใหญ่ แม้ว่าข้อมูลชนิดนั้น ๆ อาจถูกกำหนดหรือบดบังโดยเงื่อนไขด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของสังคมนั้นเองก็ตาม (ธิดา สารยา, 2554)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเมืองประวัติศาสตร์ ที่มีเรื่องเล่าและตำนานมากมายที่น่าศึกษาและถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งที่เป็นวรรณกรรมร้อยกรอง จาก พระนิพนพานโสทร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ จำนวนที่ 4 ที่มีความสมบูรณ์จัดพิมพ์ โดยศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ และวรรณกรรมที่ถูกเรียบเรียงเป็นฉบับร้อยแก้วจากตำนาน พระธาตุและตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ที่จัดพิมพ์โดย กรมศิลปากร และฉบับอื่น ๆ อีกหลากหลายสำนวนที่เป็นภาษาเนื้อหาของตำนานผ่านวรรณกรรม

จังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีโบราณสถาน คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่น่าศึกษาเกี่ยวกับหลักฐานทางศิลปกรรมจากหลักฐานที่พบเห็นได้จากสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ที่เกี่ยวข้องกับตำนานและทำหน้าที่ สนับสนุนตำนานพระธาตุและตำนานเมืองนครศรีธรรมราชในเชิงสัญลักษณ์จาก

ศิลปกรรม และโบราณสถานอื่นๆที่สนับสนุนตำนานจากเรื่องเล่าในวรรณกรรมให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรมได้

นครกาญจนา สุขสม (2545) กล่าวว่า ความสำคัญของพระบรมธาตุที่มีต่อการตั้งเมืองนครศรีธรรมราชนั้น กล่าวคือ ครั้นเมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ตกหลังตั้งเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นบนหาดทรายแก้ว ภารกิจประการแรกที่ทรงริบดำเนิการอย่างเร่งด่วน คือ สั่งให้ก่ออิฐทำปูนเพื่อก่อสร้างพระบรมธาตุ อันนี้เป็นแก่นอีกข้อหนึ่งที่วิเคราะห์ได้จากตำนาน สนับสนุนด้วยหลักฐานจากจารึกที่ผู้เป็นใหญ่แห่งเมือง สถาปนา ศักดิ์เทียบเท่าพระเจ้าธรรมโศก หมายถึงเทียบเท่าพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดีย ผู้มีกำลังเข้มแข็งด้านการเมืองและทรงเป็นศาสนูปถัมภกแห่งพุทธศาสนา จนมีชื่อเสียงเกรียงไกรไปทั่วชมพูทวีป พระเจ้าศรีธรรมโศกทรงมีพระประสงค์ในการสร้างภาพลักษณ์แห่งพระองค์ให้เป็นศรีธรรมราชา หรือพระราชผู้ทรงธรรม ทรงใช้ศาสนาเป็นนโยบายนำการเมือง โดยสถาปนาพระบรมธาตุเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนพลเมือง พุทธศาสนาจึงเป็นกลไกในการสร้างศรัทธาและความชอบธรรมของพระองค์เองให้เกิดในหมู่อาณาประชาราษฎร์ รวมไปถึงเมืองใหญ่น้อยที่อยู่ใกล้เคียงให้ยอมรับนับถือพระองค์ในฐานะศรีธรรมราชา พระบรมธาตุจึงเปรียบเสมือนหลักเมืองของนครศรีธรรมราช ที่พระราชและประชาชน พลเมืองร่วมใจกันสร้าง ตลอดจนคำจูงใจให้พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในเมืองแห่งนี้อย่างถาวร กลยุทธ์นี้คือการสร้างสามัคคีธรรมให้ปรากฏ ซึ่งจะเป็พื้นฐานความมั่นคงทางการเมือง และเป็นพลังในการสร้างบ้านแปงเมืองที่จะรวมพลังกลุ่มชนซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ให้มาเป็นพลเมืองของรัฐแห่งนี้ การสร้างพระบรมธาตุจึงเป็นความฉลาดหลักแหลมของผู้ปกครองในการสร้างศรัทธา สร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (ท้องถิ่นนิยม) สร้างความคิดในการรักและหวงแหนแผ่นดินของตน และยังแสดงถึงความเจริญงอกงามทางขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของเมือง ในฐานะที่เป็น เมืองแห่งศาสนาและวัฒนธรรม เป็นเมืองแม่ทางวัฒนธรรมให้กับเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเกิดจากศรัทธาในพุทธศาสนาและองค์พระบรมธาตุฝังรากฐานหยั่งลึก ลงไปในสังคมวัฒนธรรมของชาวนครศรีธรรมราชสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ไม่ว่าจะเป็นประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประเพณีสวดด้าน ประเพณีตักบาตรรูปเทียน ประเพณีงานสารทเดือนสิบ ประเพณีการถวายสิ่งของบูชาพระบรมธาตุ ฯลฯ ล้วนเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของเมืองนครทั้งสี่ พระบรมธาตุจึงเป็นหัวใจของเมือง เป็นหลักเมืองของชาวานครศรีธรรมราชอย่างแท้จริง (นงคราญ สุขสม, 2545)

ตำนานทำหน้าที่เชื่อมโยงและส่งให้อดีตมีความหมายต่อปัจจุบันมากกว่าที่อดีตจะมีความหมายต่อตัวของอดีตเอง ที่กล่าวเช่นนี้ก็เพราะว่าธรรมชาติของตำนานนั้นคือ “เรื่องเล่า” ที่มี “โครงเรื่อง” ซึ่งผู้เล่าผู้จดจำ ผู้ถ่ายทอดย่อมต้องเล่า จดจำ ถ่ายทอดด้วยเจตจำนงหรือ “จุดมุ่งหมาย” บางอย่าง หรือเพื่อให้เกิดผลบางอย่างขึ้นในผู้ฟังและผู้รับการถ่ายทอด เป็นกุศโลบายที่มีเป้าหมายจากตำนาน

ซึ่งเป้าหมายใน ตำนานนครศรีธรรมราช ธิดา สารยา กล่าวว่า สันนิษฐานว่า เอกสารประเภท “ตำนานประวัติศาสตร์เมืองนคร” คงเขียนในสมัยเมื่ออยุธยาแผ่อำนาจทางการเมืองเข้าไปควบคุมนคร ปีที่เขียนคงจะเป็นระยะหลังสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2148-2163) ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้โปรดให้กลบนาแก้ววัดอารามต่าง ๆ เขตสงขลาฝั่งตะวันออกมีหลักฐานบันทึกเป็น “ตำรา” ไว้ด้วยตัวอักษรขอม ความพยายามที่จะบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของเมืองนครอาจเกิดขึ้นระยะเดียวกัน แต่เอกสารที่ใช้ตัวอักษรไทยเขียนเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวกับศาสนาหรือบทสวด เท่าที่ค้นพบตัวอักษรเก่าถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์เท่านั้น โดยเหตุที่การเขียน “ตำนาน ประวัติศาสตร์เมืองนคร” เกิดขึ้นสมัยเมื่ออำนาจทางการเมืองรวมศูนย์ของนครศรีธรรมราชมีเหนืออาณาบริเวณแถบนี้ ดูเหมือนจะถูกแข่งขันทั้งจากเพชรบุรีและอยุธยา ซึ่งต่างก็กะเกณฑ์ผู้คนให้เข้ามาตั้งหลักแหล่งสร้างบ้านเมือง “ทำป่าให้เป็นนา” จึงอาจกล่าวได้ว่า สภาพที่ความเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจของนครศรีธรรมราชถูกคุกคามนี้ บทบาทของนครศรีธรรมราชในการที่จะเป็นแหล่งสร้างเอกภาพทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นจึงปรากฏตามนัยแห่งเรื่องราวที่ถูกบันทึกไว้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ เผยแผ่ธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในขณะเดียวกันนครศรีธรรมราชก็เป็นแหล่งที่อดีตและปัจจุบันในเวลานั้นเข้ามาสัมพันธ์กันโดยผ่านการยอมรับในบทบาทของ “ศรีธรรมมาโคกราช” ซึ่งเป็นบุคคลมี

ตัวตนจริงและเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมตำนาน ส่งต่อมาในจารีตบอกเล่าอีกด้วย การขยายอำนาจทางการเมืองของอยุธยาเข้าสู่ดินแดนภาคใต้ นั้น คงได้มีความพยายามที่จะล้มล้างความเป็นศูนย์กลางทางการเมืองของนครศรีธรรมราช จึงปรากฏว่าได้สนับสนุนการตั้งชุมชนใหม่ที่พัทลุงและสติงพระ ในรูปของการกลบนาและทำป่าให้เป็นนา และเกิดการตั้งศูนย์กลางทางวัฒนธรรม เช่น สถาปนาพระบรมธาตุขึ้นเช่นกัน ดังปรากฏว่า พ.ศ. 2057 (ค.ศ. 1514) พญาธรรมรังคัลกินเมืองสติงพระก่อสถาปนาพระศรีรัตนมหาธาตุจากลังกาขึ้นที่วัดพะโค หรือแม่แต่ทางด้านศาสนา ฝ่ายอยุธยาก็ได้จัดระบบการควบคุมคณะสงฆ์ ดังปรากฏว่า ผู้อยู่ในตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายสงฆ์ คือ สมเด็จพระสังฆราชที่กรุงศรีอยุธยา รองลงมา คือ พระสังฆราช อยู่เมืองนครศรีธรรมราช และพระครูสังฆนายก เจ้าคณะเมืองพัทลุง เป็นลำดับ การจัดการเกี่ยวกับคณะสงฆ์จึงเป็นการถ่วงอำนาจของบรรดาเจ้าเมืองและกรรมการที่อยู่ท้องถิ่นโดยปริยาย และสามารถส่งคนจากส่วนกลางออกไปปฏิบัติกิจทางศาสนาได้ด้วย ขณะเดียวกันสถาบันสงฆ์ตามเมืองต่าง ๆ ก็ถ่วงอำนาจซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดอะไรที่นครศรีธรรมราชซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางทางการเมืองแถบนี้มาก่อนย่อมพยายามสร้างเอกภาพทางวัฒนธรรม อันมีนครเป็นศูนย์กลางให้เกิดขึ้นและมีนัยทางการเมืองแอบแฝงอยู่ด้วยความแพร่หลายของการแต่งตำนานประเภทนี้สัมพันธ์กับการทำบุญด้วย ถือเป็นการสร้างหนังสือถวายวัด อาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่หรือคัดลอกสืบทอดมาก็ได้ ตำนานที่เกี่ยวกับวัดและเกี่ยวกับเมืองเรียกว่า “เพรา” หรือ “เพลา” เพราะฉะนั้น “ตำนาน ประวัติศาสตร์” ที่เราพูดถึง จึงควรอยู่ในกลุ่มวรรณกรรมดังกล่าว นับเป็นงานที่มีคุณค่าความหมายทางวัฒนธรรมมาก แม้แต่การอ่านงานเหล่านี้ก็ต้องมีพิธีการ (ธิดา สาระยา, 2554)

ในการวิเคราะห์วิธีการสร้างตำนานและถอดรหัสส่วนต่าง ๆ ของตำนาน โคลด์ เลวี สโตรัส (Claude Levi-Strauss, 1908 - 2009) เน้นย้ำว่าตำนานมีสถานะเป็นภาษาพิเศษแบบหนึ่ง เนื่องจากตำนานมีรูปแบบของภาษาที่แตกต่างจากภาษาโดยทั่วไป แต่สามารถอธิบายได้ด้วยวิธีวิทยาแบบภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้าง (structural linguistics)

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช วรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรมในบริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาสาระสำคัญในเชิงโครงสร้างของเรื่องตำนานและสัญลักษณ์ทางศิลปกรรมที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ตีความเนื้อหาและถอดความหมายนัยยะทางรูปความคิด ผ่านการสร้างเอกภาพเมืองด้วยวิธีการสร้างจุดร่วมในแต่ละส่วนในเชิงโครงสร้างทางสังคม ในสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันพิธีกรรมและสถาบันศาสนา ที่ทำหน้าที่ ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์และมีหลักคำสอนให้ยึดถือและถูกสอดแทรกอยู่ในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวเมืองนครศรีธรรมราช เช่น ประเพณีสาทรเดือนสิบที่สร้างความ เป็นปึกแผ่นและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในวงศ์ตระกูล สร้างสรรค์และปลูกฝังให้อนุชนเป็น คนรู้จักการกตัญญูรู้คุณบรรพบุรุษ รู้จักการเคารพผู้อาวุโส รู้จักการทำบุญ รู้จักการบริจาค ทรัพย์ (ปริชา นุ่นสุข, 2540) สถาบันอาชีพและสถาบันเศรษฐกิจ มักหยิบยกสัญลักษณ์ทางความเชื่อในตำนาน เช่น จตุคามรามเทพ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของนครศรีธรรมราชใน ขณะนั้นดีขึ้นและหลังจากนั้นก็จะเห็นปรากฏการณ์จากกระแสไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ และคาดว่า จะมีวีรบุรุษในตำนานอย่างพังพระการทหารเอกนครศรีธรรมราชตามมาให้เห็นในลำดับต่อไป สิ่งเหล่านี้คือตัวอย่างที่เป็นจุดร่วมในการสร้างเอกภาพเมืองในแต่ละส่วนผ่านเรื่องเล่าและสัญลักษณ์ที่มีโครงสร้างและเป้าหมายให้ควรรค่าแก่การศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อาวุโสโครงสร้างของเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ตำนานต้นแบบ ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช จากสาระสำคัญเชิงโครงสร้างของเรื่องตำนานและสัญลักษณ์ทางศิลปกรรมที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ตีความเนื้อหาและถอดความหมายนัยยะทางรูปความคิด ในเรื่องการถอดकुศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม
2. เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์และตีความ ไปปรับใช้เป็นเนื้อหาใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ในชุมชนในลำดับต่อไป

ซึ่งวัตถุประสงค์การศึกษาส่วนที่ 2 จะดำเนินการในลำดับต่อไปเมื่อคุณนิพนธ์
ในวัตถุประสงค์การศึกษาส่วนที่ 1 ได้สำเร็จแล้ว

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหานี้จะสำคัญในเชิงโครงสร้างของกลยุทธ์จาก
วรรณกรรมตำนานและศิลปกรรมในวัดพระมหาธาตุ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้
ตำนาน โครงสร้างกลยุทธ์ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช จากส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้อง
จากการสัมภาษณ์ และการสำรวจในพื้นที่สุภาวเคราะห์และตีความ

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาด้านเมืองนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาและ
เก็บข้อมูลเอกสารและหลักฐานทางศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำนาน คือ สถาปัตยกรรม
และ ประติมากรรม ส่วนที่เป็นศิลปกรรมในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านประชากร เป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ นักวิชาการ พระ โดยใช้วิธีการ
เลือกจากนักวิชาการที่เขียนเรื่องเกี่ยวกับตำนานและจากคำแนะนำของบุคคลในจังหวัด
นครศรีธรรมราช

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างสังคม (Social structure)

แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างสังคม นำมาใช้ในการศึกษาในแง่มุมของการทำงานของ
ทฤษฎีในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักฐานทางศิลปกรรมในเชิงโครงสร้าง

สเปนเซอร์เสนอว่า โครงสร้างสังคมประกอบด้วยสถาบันสังคม มี 6 สถาบัน
ซึ่งมีหน้าที่ต่าง ๆ กันไป ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ ผลิตและเลี้ยงดูสมาชิกใหม่
2. สถาบันพิธีกรรม ทำหน้าที่ ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์

3. สถาบันการเมือง เช่น ประชาธิปไตย อนาธิปไตย
4. สถาบันศาสนา มีหลักคำสอนให้มนุษย์ยึดถือ
5. สถาบันอาชีพ ทำให้เกิดการแบ่งงานเป็นส่วน ๆ ในสังคม
6. สถาบันเศรษฐกิจ มีการแบ่งระบบเป็นระบบทาส ระบบศักดินา และแรงงานเสรี เป็นต้น สถาบันสังคมเหล่านี้เกิดจากความจำเป็นของสถานการณ์เกี่ยวกับหน้าที่และโครงสร้างในสังคม (สุภางค์ จันทวานิช, 2559)

เหตุผลการเลือกใช้แนวคิดทฤษฎี เป็นแนวคิดที่ทำให้เข้าใจโครงสร้างโดยรวมของสังคม ซึ่งองค์ประกอบของเมืองนครศรีธรรมราช ก็คงประกอบไปด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันพิธีกรรม สถาบันการเมือง สถาบันศาสนา สถาบันอาชีพ สถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น แนวคิดทฤษฎีโครงสร้าง เป็นต้นทางให้เข้าใจความหมายสังคมที่กำลังวิเคราะห์และกำลังจะศึกษาในเบื้องต้น

แนวคิดทฤษฎีภาษาของตำนานปรัมปรา โครงสร้างตำนาน

แนวคิดทฤษฎีภาษาของตำนานปรัมปรา โครงสร้างตำนาน นำมาใช้ในการศึกษาในแง่มุมของการทำงานของทฤษฎีในส่วนของความตำนาน การทำความเข้าใจและถอดรหัสภาษาจากโครงสร้างของตำนาน

ซึ่งในเชิงหลักการ เลวี สเตราส์ กล่าวว่าตำนานปรัมปรากับดนตรีมีลักษณะคล้ายกันอยู่มาก กล่าวคือ ทั้งตำนานปรัมปราและดนตรีเป็นภาษาที่ผู้แต่งพยายาม สื่อความหมายกับผู้ฟัง เขาเปรียบเทียบว่า “ตำนานปรัมปราและเพลงดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมเปรียบเสมือนวาทกรรม ผู้นำวงออเคสตรา ซึ่งมีผู้ฟังที่กลายเป็นผู้ร่วมเล่นอยู่ในทีม” เลวี สเตราส์ จึงเปรียบเทียบการจะเข้าใจสารจากตำนานปรัมปราว่าเหมือนกับการเข้าใจอารมณ์ของเพลงคลาสสิก โดยอุปมาว่า “การอ่านสารจากตำนานปรัมปรา ต้องอ่านเหมือนการอ่านโน้ตดนตรีในวงออเคสตรา (ซึ่งเป็นโน้ตที่วาทกรรม ใช้ในการนำวง เพราะจะมีโน้ตของเครื่องดนตรีทุกชนิดรวมอยู่ในหน้าเดียวกัน-ผู้เขียน) เลวี สเตราส์ เปรียบเทียบต่อไปอีกว่า เวลาเราอ่านนวนิยายหรืออ่านหนังสือพิมพ์ เรามักจะ “อ่านเอาเรื่อง” เพื่อติดตามเหตุการณ์ในเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบตามลำดับ แต่การอ่านตำนานปรัมปรานอกจากจะอ่านเอาเรื่องแบบนวนิยายหรือหนังสือพิมพ์

โดย “อ่านจากซ้ายไปขวา” แล้วยังต้องอ่านแบบอ่านโน้ตดนตรีในวงออคเตสตราด้วย คือ ต้อง “อ่านจากบนลงล่าง” เพื่อให้ได้ยินเสียงประสานกันของเครื่องดนตรีชนิดอื่นด้วย จึงจะได้อารมณ์ของเพลง (ศิราพร ณ ถลาง, 2557)

เหตุผลการเลือกใช้แนวคิดทฤษฎี เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคติชนวิทยา ที่ช่วยในการศึกษาวิจัยในเรื่องของวิธีการอ่านตำนาน การอ่านแบบอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านจากแถวบนลงมาแถวล่าง และอ่านทุกแถวพร้อมกันในเวลาเดียว เรื่องของความคิดแบบคู่ตรงข้าม และความคิดเรื่องตัวเชื่อม เพื่อถอดสาระใจความสำคัญ ความเข้าใจของบรรพบุรุษที่ซ่อนไว้ในตำนาน ซึ่งแนวคิดทฤษฎี นี้ถือว่าเป็นทฤษฎีสำคัญในการศึกษาตำนานในครั้งนี้

แนวคิดทฤษฎีสัญวิทยา

แนวคิดทฤษฎีสัญวิทยา นำมาใช้ในการศึกษาในแง่มุมของการทำงานของทฤษฎีในส่วนของการวิเคราะห์และตีความสัญลักษณ์ในเรื่องความหมายตรง ความหมายแฝง และสัญลักษณ์

แนวคิดสัญวิทยา (semiology) หรือสัญศาสตร์ (semiotics) ของโรล็องด์ บาร์ตส์ คือ วิชาที่ศึกษากระบวนการสื่อความหมาย โดยพิจารณาธรรมชาติของหน่วยสื่อความหมาย และขั้นตอนในการทำงานของมัน เพื่อทำความเข้าใจว่าความหมายถูกสื่อออกมาได้อย่างไร ในทฤษฎีโครงสร้างนิยม หน่วยสื่อความหมายจะสัมพันธ์โยงใยระหว่างกัน ประกอบเป็นโครงสร้างขององค์รวมแต่ละหน่วยจึงจะมีค่าสื่อความหมายขึ้นมาได้สัญลักษณ์ (sign) คือ หน่วยสื่อความหมายประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สิ่งที่เราใช้เรียกหรือเขียนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ รูปสัญลักษณ์ (signifier) กับสิ่งที่เป็นความหมายที่สื่อออกมาหรือความหมายสัญลักษณ์ (signified) ความคิดนี้ เดอ โซซูร์ นักภาษาศาสตร์อีกคนหนึ่งได้เสนอไว้ก่อนแล้ว (สุภาภรณ์ จันทวานิช, 2559)

เหตุผลการเลือกใช้แนวคิดทฤษฎี เนื่องจากตำนานนครศรีธรรมราช นอกจากจะมีสัญลักษณ์จากเรื่องเล่าของภาษาแล้ว สัญลักษณ์ทางศิลปกรรมยังเป็นเรื่องที่สำคัญในการวิเคราะห์ตีความทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง

เช่น สัญลักษณ์ที่อยู่ในภาพสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : http://khuamjtring.blogspot.com/2014/11/blog-post_12.html

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช,

สัญลักษณ์	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	สัญลักษณ์
พระบรมธาตุ	กระดุกพระพุทธเจ้าที่เผาแล้ว	พระพุทธศาสนา	ศูนย์กลางความรุ่งเรือง ความเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนา (พระบรมธาตุ) ทำให้บ้านเมืองมีอำนาจในการปกครองและเจริญรุ่งเรือง
แสงรัศมี	ความสว่าง	ความรุ่งเรือง ความเลื่อมใส ศรัทธา	
12 นักชัตร	ชื่อรอบเวลากำหนด 12 ปี เป็น 1 รอบ เรียกว่า 12 นักชัตร โดยกำหนดให้สัตว์ 12 ชนิด เป็นเครื่องหมายแต่ละปี เริ่มจากปีชวด-หนู , ฉลู-วัว , ขาล-เสือ , เกาะ-กระต่าย , มะโรง-งูใหญ่ , มะเส็ง-งูเล็ก , มะเมีย-ม้า , มะแม-แพะ , วอก-ลิง , ระกา-ไก่ , จอ-สุนัข , กุน-หมู	หัวเมืองรายรอบ 12 เมือง เรียกว่า เมืองสิบสองนักชัตร 1. เมืองสายบุรี ใช้ตราหนู (ชวด) 2. เมืองปัตตานี ใช้ตราวัว (ฉลู) 3. เมืองกลันตัน ใช้ตราเสือ (ขาล) 4. เมืองปาหัง ใช้ตรากระต่าย (เกาะ) 5. เมืองไทรบุรี ใช้ตรางูใหญ่ (มะโรง) 6. เมืองพัทลุง ใช้ตรางูเล็ก (มะเส็ง) 7. เมืองตรัง ใช้ตราม้า (มะเมีย) 8. เมืองชุมพร ใช้ตราแพะ (มะแม) 9. เมืองบันทายสมอ ใช้ตราลิง (วอก) 10. เมืองสะอูเลา ใช้ตราไก่ (ระกา) 11. เมืองตะกั่วป่า ใช้ตราสุนัข (จอ) 12. เมืองกระบี่ ใช้ตราหมู (กุน)	

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ การถอดกุศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรม ตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม ได้ดำเนินการในการทำงานวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ เป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูลเอกสาร บทความ หนังสือและการศึกษาหลักฐานทางศิลปกรรม ที่เกี่ยวข้องกับตำนานเมือง นครศรีธรรมราช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ การจดบันทึก สื่อบันทึกเสียงและการบันทึกภาพถ่าย การสำรวจและสังเกตการณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 การศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูล เอกสาร บทความ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับตำนานเมืองนครศรีธรรมราช จากหอสมุด แห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจากแหล่งอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เลือกประเด็นข้อมูลที่มี สาระสำคัญเชื่อมโยงกับหัวข้อวิจัย

- 3.2 การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เกี่ยวกับกุศโลบาย โครงสร้างของตำนานเมือง นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นความรู้จากนักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยคัดเลือกจากบุคคลที่เป็นผู้เรียบเรียงเอกสารตำนานเมือง นครศรีธรรมราช และจากคำแนะนำต่อจากผู้ให้สัมภาษณ์

- 3.3 การศึกษาหลักฐานทางศิลปกรรม เป็นการลงพื้นที่สำรวจ สังเกตและ รวบรวมข้อมูล จากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดวังตะวันตก และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาตินครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถแยกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของภาค เอกสาร และส่วนของหลักฐานทางศิลปกรรม โดยใช้หลักการทฤษฎีสัญญาวิทยาและ คติชนวิทยา ในการออกแบบเครื่องมือการวิเคราะห์ และสรุปผลที่ได้จากการวิจัยในส่วน

ของเนื้อหา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ให้ออกมาเป็นรูปธรรมในเชิงสัญลักษณ์ ในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช สามารถศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาได้จากพระนิพนพานโสทร หรือพระนิพนพานสูตร เป็นวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง ใช้ฉันทลักษณ์ประเภทกาพย์เป็นพื้นประกอบด้วยกาพย์จำนวน 3 ชนิด คือ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉับ 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 เนื้อหาแบ่งเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนว่าด้วยพุทธประวัติและเหตุการณ์หลังพุทธปรินิพพานจนกระทั่งถึงสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งส่วนนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเมืองนครศรีธรรมราชกับส่วนที่สอง คือ ส่วนที่ว่าด้วยพระทันตธาตุ การเสด็จมายังหาดทรายแก้วของพระทันตราโดยพระนางเหมชาลา เจ้าชายทนต์กุมารเสด็จไปยังลังกาของพระทันตธาตุ การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุลงบนหาดทรายแก้ว และเรื่องราวอีกเป็นอันมากต่อมาจนกระทั่งการสถาปนาเมืองนครศรีธรรมราช และจบลงที่ศึกท้าวอุทอง ทั้งนี้ ด้วยพระนิพนพานโสทรเองยังแสดงให้เห็นร่องรอยการหยิบยกเอาคัมภีร์สำคัญของลังกาหลายเล่มอาทิ มหาวงศ์ ภูปวงศ์ ทาสาธาวงค์ มาพลิกแพลงใช้ในโครงเรื่อง สะท้อนความรู้มรดกของสรรพตำราบาลี สิงหล ที่เคยอุดมสมบูรณ์อยู่ในหอตำราเมืองนครชัยโบราณ และความเชี่ยวชาญคัมภีร์ของปราชญ์เมืองนครแต่เก่าก่อน

วรรณกรรมพระนิพนพานโสทร ถูกจัดบันทึกด้วยอักษรไทยลงบนหนังสือบุตชาวพบแพร่หลายมากในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และบางจังหวัดในภาคใต้ อายุของต้นฉบับอยู่ในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 25 มีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้วขณะนี้จำนวน 7 สำนักได้แก่

1. พระนิพนพานโสทร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ สำนักที่ 1 ได้ฉบับจาก
อ. วิเชียร ณ นคร อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช
2. พระนิพนพานโสทร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ สำนักที่ 2 ได้ฉบับจาก
นายจรงักษ์ นางมนัส มณีสุข ต. ท่าวัง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช

3. พระนิพนพานโตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้สำนวนที่ 3 ได้ฉบับจาก นายเลื่อม ชุมสวัสดิ์ ต.กำโลน อ. ลานสกา จ. นครศรีธรรมราช

4. พระนิพนพานโตร ฉบับศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ สำนวนที่ 4 ได้ฉบับจาก พระครูเหมเจติยาภิบาล (โหมย สัจจิตโต) วัดพระนคร ต.ในเมือง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช

5. พระนิพนพานโตร ฉบับวัดท้ายเหมือง จ. พังงา

6. พระนิพนพานโตร ฉบับวัดมณีมาวาส จ. สงขลา

7. พระนิพนพานโตร ฉบับสุตรคำภย ได้ฉบับจาก นายเลื่อม ปรีชารักษ์ อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช (มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ, 2561)

บทความวิจัยเรื่อง “ถอดกุศโลบายการสร้างเอกภาพเมืองนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม” เป็นผลและข้อสังเกตเบื้องต้นในส่วน ของวัตถุประสงคิในส่วนแรกและเป็นส่วนย่อยของงานวิจัยที่กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา ซึ่งมีผลจากการศึกษาในการวิจัย ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลตำนานต้นแบบ ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช

1. วิเคราะห์หลักฐานทางศิลปกรรมตำนานนครศรีธรรมราช

โดยการนำข้อมูลภาพถ่ายจากการสำรวจหลักฐานทางศิลปกรรมจากวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดวังตะวันตก มาวิเคราะห์ในเชิงสัญลักษณ์ โดยใช้ ทฤษฎีโครงสร้างสังคม ทฤษฎีสัญญาวิทยาและคติชนวิทยา ในการออกแบบเครื่องมือการวิเคราะห์ เพื่อถอด ความหมายของศิลปกรรมและประติมากรรมภายในวิหารพระทรงม้า ดังนี้

ภาพที่ 3 ศิลปกรรมและประติมากรรมภายในวิหารพระทรงม้า
ที่มา : มั่นสชัย รัตนบุรี

หากเราเดินเข้าไปในวิหารพระทรงม้า (วิหารพระมหาภิเนษกรมณ์) นอกจากเห็นภาพประติมากรรมปูนปั้นที่สวยงาม ซึ่งมีสาระว่าด้วยการเสด็จออกบรรพชาของพระสิทธัตถะแล้ว ที่บันไดทางขึ้นสู่ลานประทักษิณขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ ยังมีประติมากรรมปูนปั้นลอยตัว ที่จัดว่าโดดเด่นและแปลกตาอยู่อีก 4 อย่าง คือ ยักษ์ ครุฑ นาค และสิงห์ แต่ละอย่างมีจำนวนและมีรายละเอียดแตกต่างกัน ดังนี้

1. **ยักษ์ มี 2 ตน** ชื่อท้าวเวรุราช ยืนตรงเชิงบันไดด้านซ้าย และท้าวเวชสุวรรณ ยืนตรงเชิงบันไดด้านขวา

2. **ครุฑ มี 2 ตัว** ชื่อท้าววิรุพหก เกาะอยู่เหนือบันไดด้านซ้าย และท้าววิรุพักษ์ เกาะอยู่เหนือบันไดด้านขวา

3. นาค มี 2 ตัว ชื่อท้าวทตตรฐมหาราช อยู่เชิงบันไดด้านซ้าย และท้าวทตตรฐราช อยู่เชิงบันไดด้านขวา

4. สิงห์ มี 6 ตัว (3 คู่) ยืนขนบข้างราวบันไดทั้งด้านซ้ายและขวา คู่ล่างเป็นสิงห์แดงยืนท่าทางสงบ คู่กลางเป็นสิงห์เหลือง นั่งเผยอปากชูคำราม และคู่บนเป็นสิงห์ดำ นั่งยกสองขาหน้า อ้าปากกว้างประดุจส่งเสียงคำราม

ชื่อของยักษ์ ครุฑ และนาคดูสอดคล้องกับชื่อ “ท้าวจุลโลกบาล” ซึ่งเป็นเทวดาผู้ดูแลเมืองใหญ่ทั้งสี่ที่ครอบงำพระสุเมรุ ดังที่ปรากฏในวรรณคดีพุทธศาสนา เรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” หรือ “เตภูมิกถา” ยักษ์ ครุฑ นาค สิงห์ (ฉัตรชัย สุกระกาญจน์, 2559)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความหมายสัญลักษณ์ ในเชิงโครงสร้างสังคม โครงสร้างสังคมประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันพิธีกรรม สถาบันการเมือง สถาบันศาสนา สถาบันอาชีพ และสถาบันเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีโครงสร้างสังคมมาวิเคราะห์และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเทียบเคียงกับสัญลักษณ์ทางศิลปกรรม ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ความหมายในเชิงโครงสร้างสังคม

สัญลักษณ์	ความหมาย	องค์ประกอบของสังคม	สัญลักษณ์
พระบรมธาตุ	นิพพาน	สถาบันศาสนา	ศาสนา พิธีกรรม กษัตริย์ ทหาร อาชีพ สังคม
พระนารายณ์	เทวดา	สถาบันพิธีกรรม (ความเชื่อ)	
ท้าวขัตตุคาม ท้าวรามเทพ	เทวดา/เจ้าเมือง	สถาบันพิธีกรรม/ กษัตริย์	
ท้าววิรุฬปักข์ – ท้าววิรุฬหก	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (พื้นดิน/ ท้องฟ้า)	สถาบันอาชีพ	
ท้าวเวฬุราช – ท้าวเวชสุวรรณ	เทวดา/บุคคลสำคัญ	ผู้พิทักษ์อารักขา/ทหาร	
สัตว์หิมพานต์ในฐานะทวารบาล	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (พื้นดิน)	สถาบันอาชีพ	
นาค 5 เศียร (ท้าวทตตรฐมหาราช)	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (ใต้น้ำ)	สถาบันอาชีพ	

จากตารางวิเคราะห์ผู้วิจัยขออธิบายเพิ่มเติมในส่วนของ “ท้าวขัตตุคาม ท้าวรามเทพ” ในตำนานเดิมเรื่องพระธาตุ เขาบอกว่าคือ ภาพยนต์ที่ผูกด้วยเวทมนตร์ไว้ให้เฝ้ารักษาพระบรมธาตุ แต่ตอนหลังเมื่อกระแสศรัทธาความมาแรง บางคนก็บอกว่า คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชก็มี คือ พระโพธิสัตว์ก็มี (บัญชา พงษ์พานิช, 2552)

ในส่วนของ “สัตว์ศักดิ์สิทธิ์” สัตว์หิมพานต์ในฐานะทวารบาล ถ้าเทียบกับสัตว์ที่อยู่ในภาคพื้นดินจะเป็น สิงห์หรือเสือ ส่วนนาค ถ้าเทียบกับกับสัตว์ที่อยู่ในน้ำหรือพื้นดินก็จะเป็นงู งามกับเสือเป็นสัตว์ที่อยู่ในป่าในเขา ชาวบ้านสมัยก่อนมักบูชางูกับเสือ เพราะการที่จะไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมในสมัยก่อน งู เสือ และจระเข้ก็เป็นสัตว์ที่พบเห็นในป่าและแม่น้ำลำคลอง สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในตารางวิเคราะห์ดังกล่าวจึงเป็นตัวแทนของสถาบันอาชีพที่เกี่ยวข้องกับชั้นพื้นดิน ส่วน ท้าววิรุฬปักข์ – ท้าววิรุฬหก ถ้าเทียบในวิถีชีวิตก็จะเป็นนก ที่อยู่ในเทือกสวนไร่นาได้เช่นกัน (สัมภาษณ์เชิงลึก พระครูเหมเจติยาภิบาล, 2562)

“ท้าวเวฬุราช – ท้าวเวชสุวรรณ” เป็นหนึ่งใน “ท้าวจตุโลกบาล” ซึ่งเป็นเทวดาผู้ดูแลเมืองใหญ่ทั้งสี่ที่ครอบงำพระสมุทร ดังที่ปรากฏในวรรณคดีพุทธศาสนาเรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” แต่ยกขึ้นในเชิงสังคม อาจเป็นบุคคลที่มีอำนาจ มีฤทธิ์เดชก็เป็นได้ จึงมองว่าเป็นบุคคลสำคัญ ที่คอยปกป้องรักษาบริเวณอาณาเขต ซึ่งในที่นี้อาจเทียบเคียงกับทหาร (สัมภาษณ์เชิงลึก พระครูเหมเจติยาภิบาล , 2562)

ผลการวิเคราะห์สัญลักษณ์ความหมายตรงและความหมายแฝง สัญลักษณ์

ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์ความหมายตรงและความหมายแฝง

สัญลักษณ์	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	สัญลักษณ์
พระบรมธาตุ	นิพพาน	จักรวาล	สวรรค์ โลกมนุษย์ บาดาล ไตรภูมิ
พระนารายณ์	เทพ เทวดา	สวรรค์	
ท้าวขัตตุคาม ท้าวรามเทพ	เจ้าเมือง/เทวดา	โลกมนุษย์/สวรรค์	
ท้าววิรุฬปักข์ – ท้าววิรุฬหก	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (พื้นดิน/ท้องฟ้า)	โลกมนุษย์/สวรรค์	
ท้าวเวฬุราช – ท้าวเวชสุวรรณ	บุคคลสำคัญ	โลกมนุษย์	
สัตว์หิมพานต์ในฐานะทวารบาล	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (พื้นดิน)	โลกมนุษย์	
นาค5เศียร(ท้าวทตรฐมหาราช)	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (ใต้น้ำ)	บาดาล	

ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์สัญลักษณ์ความคิดเรื่องตัวเชื่อม

ตารางที่ 4 ตารางการวิเคราะห์ความคิดเรื่องตัวเชื่อม , มนัสชัย รัตนบุรี

สัญลักษณ์	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	ตัวเชื่อม
พระบรมธาตุ	นิพพาน	จักรวาล	
พระนารายณ์	เทพ เทวดา	สวรรค์	
ท้าวขัตตุคาม ท้าวรามเทพ	เจ้าเมือง/เทวดา	โลกมนุษย์/สวรรค์	
ท้าววิรุฬปักข์ – ท้าววิรุฬหก	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (พื้นดิน/ท้องฟ้า)	โลกมนุษย์/สวรรค์	ตัวเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์
ท้าวเวรราช – ท้าวเวชสุวรรณ	บุคคลสำคัญ	โลกมนุษย์	ไม่พบตัวเชื่อมแต่
สัตว์หิมพานต์ในฐานะทวารบาล	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์	พื้นดิน	พบรอยต่อในวิถีชีวิตร่วมกัน
นาค5เศียร(ท้าวทตรฐมหา ราช)	สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ (ได้น้ำ)	บาดาล	ตัวเชื่อมในตัวเองพื้นดินและบาดาล นาค สามารถอยู่ได้ทั้งบาลและพื้นดิน

วิเคราะห์วรรณกรรมตำนานนครศรีธรรมราช

โดยนำข้อมูลจากวรรณกรรมตำนานนครศรีธรรมราช มาวิเคราะห์โครงสร้างภาษา ในวรรณกรรม ข้อมูลได้จากการทบทวนวรรณกรรม ตำนานและเรื่องเล่าปรัมปราท้องถิ่นภาคใต้ : อัตลักษณ์ วัฒนธรรม อำนาจ และการต่อต้านในประวัติศาสตร์ความเป็น

ไทย ผู้แต่งพิเชฐ แสงทอง และจากการสัมภาษณ์พระครูเหมเจติยาภิบาล และเทียบเคียงกับทฤษฎีคติชนวิทยาในการวิเคราะห์วรรณกรรมตำนานนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

โครงสร้างเนื้อหาและการเล่าเรื่องตำนาน

1. การอพยพไปตั้งบ้านเมืองใหม่ ตำนาน เมืองนครศรีธรรมราช กล่าวถึงพญานรบดีราชราชาที่บ้านเมืองวิฤติ เพราะเกิดไข้ยมนบน จึงอพยพไพร่พลมาขึ้นที่หาดทรายแก้ว และสร้างเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาเกิดไข้ยมนบนขึ้นอีกครั้ง เมืองนครศรีธรรมราชก็กลายเป็นเมืองร้าง จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมาเชื้อสายกษัตริย์จากราชวงศ์เพชรบุรี คือ พระพนมวังและนางเสียดียงทอง ก่อพยพผู้คนมาฟื้นฟูเมืองนครศรีธรรมราชจนกลายเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่ขึ้นม่อีกครั้ง

2. กษัตริย์มีความสัมพันธ์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ในตำนานกลุ่ม ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช พระยาศรีธรรมมาโคกราช อพยพครอบครัวผู้คนผ่านมาจากเวียงสระถึงลานสกา ได้พบที่ตั้งเมือง และที่สร้างพระธาตุเจดีย์ด้วยความช่วยเหลือของพระอินทร์และพระวิฆณุ โดยในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นฉบับที่เชื่อกันว่าเก่าแก่ที่สุดนั้นกล่าวว่า “พระวิฆณุกรรม ก็ช่วยพญา ตกแต่งก่อพระมหาธาตุ ซึ่งบรรจุพระสารีริกธาตุแล้วไซ้ร้ จึงพระวิฆณุกรรมก็ขึ้นไปยังพระอินทร์” ส่วนในตำนานพระบรม ธาตุฉบับกลอนสวด บทบาทการเป็นผู้ช่วยเหลือของพระอินทร์ทำให้ภารกิจในการตั้งพระธาตุและตั้งเมืองเป็นไปอย่างราบรื่น การได้พบทำเลที่ตั้งพระธาตุและที่ตั้งเมืองที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชเติบโต ตำนานบางสำนวนเล่าว่าเทวดาเข้าฝันพระยาศรีธรรมมาโคกราชให้เกณฑ์คนไปหักร้างถางพง ส่งพญานาคลงมา เลื้อยขึ้นแนะให้ปักเขต ส่งผู้เชี่ยวชาญศิลปศาสตร์จากเมืองไกลมาช่วยแก้อาถรรพ์ให้ เป็นต้น

3. สัตว์มีบทบาทในการสร้างเมือง ประเด็นนี้ดูเหมือนจะปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในตำนาน ทุกเรื่อง ในตำนานกลุ่มตำนานเมืองนครศรีธรรมราช มีสัตว์ตามคตินิยมความเชื่อดั้งเดิมและพุทธศาสนาแสดงบทบาทในการสร้างเมืองของกษัตริย์นครศรีธรรมราช สัตว์ดังกล่าวนี้เป็นทั้งสัตว์ที่เกิดจากการจำแลงกายของเทพเทวดาหรือ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ และสัตว์ทั่วไปซึ่งบางครั้งก็สื่อความหมายว่าเป็นสัตว์ที่มีฤทธิ์เหนือสัตว์ธรรมดา เช่น การอธิบายว่าพระอินทร์ได้รับสั่งให้พระวิษณุ แปลงกายเป็นกวางเที่ยวเดินในป่าเพื่อหลอกล่อให้พราณสุริตามไปจนพบจุดที่ดวงแก้วซ่อนอยู่ ซึ่งที่บริเวณนั้นต่อมาได้กลายเป็นสถานที่ตั้งพระธาตุ และเมืองนครศรีธรรมราช โดยพราณสุริได้กราบทูลว่าที่แห่งนั้นเป็นที่ที่สวยามเหมาะแก่การตั้งเมืองมาก ซึ่งเมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงทอดพระเนตรเห็นดวงแก้ว และทรงทราบถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ก็ให้พราณนำอาหารและนายช่างวาดเขียนไป เขียนแผนที่มาถวายเพื่อวางแผนการสร้างพระธาตุและสร้างเมืองต่อไป

นอกจากกวางแล้ว ครุฑก็ยังมีความสำคัญด้วยเช่นกัน ดังที่ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ฉบับกลอนสวด กล่าวถึงพระมหาเถรพรหมเทพแปลงกายเป็นครุฑขนาดปีกและหางยาวข้างละโยชน์มาร่อนลงที่หาดทรายแก้ว แล้วช่วยพระนางเหมชาลาและเจ้าทณูมาไปนำพระทันตธาตุจากกรุงนาคามาให้ ทั้งยังช่วยเหลือสองพี่น้องให้ปลอดภัยจากการโจมตีของฝูงนาคที่พยายามฉกชิงพระทันตธาตุที่สองกุมารซุกซ่อนไว้ที่หาดทรายแก้ว

นาค ก็เป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างเมือง ดังที่เรื่องกล่าวถึงพญานาคและไพร่พลนาคแห่งกรุงนาคา แม้สัตว์ชนิดนี้จะแสดงบทบาทในทางลบ นั่นคือพญานาคพยายามที่จะขโมยเอาพระทันตธาตุไปประดิษฐานที่เจดีย์กรุงนาคา และพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้การประดิษฐานพระทันตธาตุที่หาดทรายแก้วล้มเหลว บทบาทต่อการเกิดเมืองในทางลบของเหล่านาคเช่นนี้ส่งเสริมให้เมืองนครศรีธรรมราชที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราชสร้างขึ้นนั้นยิ่งใหญ่ เพราะนาคเป็นตัวละครอุปสรรคที่เข้ามาส่งเสริมความสำคัญของพระทันตธาตุที่เป็นศูนย์กลางของเมืองนครศรีธรรมราช

ตามแนวคิดของเลวี-สเตรสส์ ลักษณะเช่นนี้ คือการผกผันของตำนานที่มีการแปรรูปกลับ (inversion) คือ เรื่องกล่าวถึงบทบาทของสัตว์ต่อการสร้างเมืองใหม่เหมือนกัน เพียงแต่บทบาทของกวางและครุฑเป็นไปในเชิงบวก ส่วนบทบาทของนาคเป็นไปในเชิงลบแม้ว่าท้ายที่สุดแล้วสัตว์ทั้งสามก็ล้วนร่วมกันแสดงบทบาททำให้เกิดเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะในตอนหลัง บทบาท ของพญานาคก็ถูกให้แสดง

บทบาทกลับให้เป็นไปในทางบวก เมื่อพระอินทร์ได้สั่งให้พญานาคเลื้อยสร้างขอบเขตที่จะสร้างเมืองให้แก่ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช อันสะท้อนนัยถึงการกลายมาเป็นผู้ปกป้องเมือง และยอมรับพระศาสนาของนาค ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในตำนานในวัฒนธรรมไทยพุทธ ดังเช่น ในตำนานพระเจ้าเลียบโลก กล่าวถึงพระพุทธเจ้าว่าเมื่อเสด็จถึงดอยเกิ้ง พญานาคตนหนึ่งควักดวงตาถวายแด่พระพุทธเจ้า ตำนานพระบาทยาจกเล่าว่าพญานาคได้เนรมิตบ่อน้ำและกระสวยทองคำให้พระพุทธเจ้าชำระล้างอุจจาระและปัสสาวะ ต่อมาก็เกิดรอยพระพุทธบาทไว้เป็นที่สักการะบูชา

4. ศาสนาทำให้บ้านเมืองมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ตำนานในกลุ่มตำนานเมืองนครศรีธรรมราช นั้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของกษัตริย์และราชกรูเป็นอย่างมาก โดยการสร้างจุดแบ่งเพื่อขั้เน้นความแตกต่างระหว่างสถานภาพของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชและเมืองนครศรีธรรมราช ก่อน และหลังสร้างพระธาตุ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ตำนานได้แสดงให้เห็นว่าก่อนสร้างพระธาตุ กษัตริย์นครศรีธรรมราชเคยเป็นผู้นำรัฐที่ประสบความล้มเหลวในการสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐของพระองค์มาก่อน ดูได้จากการที่พระองค์ต้องอพยพผู้คนลงใต้มาหาที่ตั้งเมืองใหม่ถึง 3 ครั้ง ก่อนจะตั้งที่นครศรีธรรมราช จนกระทั่งเมื่อได้สร้างพระธาตุพระองค์ก็กลายเป็นกษัตริย์ที่มีบุญญา อภินิหารสลับซับซ้อนขึ้นมา เมืองนครศรีธรรมราชที่เคยเป็นเพียงรัฐที่มีกษัตริย์เป็นบุคคลธรรมดา แม้จะปกครองเมืองใหญ่ได้ แต่ก็ล้มเหลวในด้านความมั่นคง จนเมื่อภายหลังสามารถสถาปนาตัวเองเป็นเมืองแห่งพระบรมธาตุในพุทธศาสนา ก็กลายเป็นเมืองที่มั่นคง มีเจ้าเมืองน้อยใหญ่ ทั้งไกลทั้งใกล้เข้ามาสัมพันธ์ด้วย แม้กระทั่งเจ้าเมืองลังกา และเจ้าเมืองหงสาที่เป็นศัตรูกันอยู่ ก็เข้ามาสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลืออย่างพร้อมเพรียง (พิเชฐ แสงทอง, 2559)

จากการวิเคราะห์หลักฐานทางศิลปกรรมในวัดวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและวรรณกรรมตำนานจังหวัดนครศรีธรรมราช จะพบความเชื่อมโยงในการวางโครงสร้างให้เกิดเอกภาพทั้งในส่วนเรื่องเล่าและศิลปกรรมผ่านสัญลักษณ์ ในเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ประกอบไปด้วย

สถาบันการเมืองและการปกครอง ซึ่งจะเห็นสัญลักษณ์ทางศิลปกรรมของบุคคลสำคัญหรือทหาร คือ ท้าวเวฬุราช ท้าวเวฬุสุวรรณ และในส่วนของวรรณกรรมตำนานพระยาศรีธรรมมาโคกราชที่เป็นกษัตริย์ที่มีความสัมพันธ์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงการมีอำนาจและบารมี ซึ่งทั้ง 2 ส่วนมีความเชื่อมโยงกันในส่วนการเมืองและการปกครอง

สถาบันศาสนาและพิธีกรรม สัญลักษณ์ทางศิลปกรรมคือพระบรมธาตุ และการตีความตราสัญลักษณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สื่อว่าศาสนาหรือพระบรมธาตุเป็นศูนย์กลางของความเจริญ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันในเรื่องของท้าวเวฬุสุวรรณตำนานที่กล่าวว่าศาสนาทำให้บ้านเมืองมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง

สถาบันอาชีพและสถาบันเศรษฐกิจ สัญลักษณ์ทางศิลปกรรมที่มีความหมายแฝงในส่วนของสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ คือ สัตว์หิมพานต์ในฐานะทวารบาล และนาคร 5 เศียร (ท้าวทตรฐมหาราช) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับศาลที่ตั้งอยู่ในสวนเกษตรกรรมเพื่อเคารพบูชาในการประกอบอาชีพของชาวบ้านหรือชาวไร่ชาวนาก็คืองูและเสื่อ เพื่อเป็นการเตือนสติความไม่ประมาท เนื่องจากในสวนในป่ามักมีสัตว์มีพิษหรือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในเชิงความเชื่อ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับวรรณกรรมตำนานในส่วนของสัตว์มีบทบาทในการสร้างเมือง ซึ่งสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นตัวแทนของชาวบ้านหรืออาชีพก็จะมีค่าสำคัญในส่วนนี้ เนื่องจากการที่จะลงหลักปักฐานในการสร้างเมือง ชาวบ้านหรือเจ้าถิ่นมักมีความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องของสภาพดิน ฟ้า อากาศ ว่าเหมาะสมกับทำเลที่ตั้งหรือไม่

ซึ่งความเชื่อมโยงระหว่างศิลปกรรมในวัดวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและวรรณกรรมตำนานจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็มีเป้าหมายสร้างเอกภาพทางสังคมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยมีพระบรมธาตุเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมืองนครศรีธรรมราช และส่งต่อผ่านคนรุ่นหลังผ่านพิธีกรรมและความเชื่อ

บทสรุป

วรรณกรรมและศิลปกรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่คอยสนับสนุนกุศโลบายที่มักจะถูกสอดแทรกอยู่ในพิธีกรรมความเชื่อ เรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่น งานศิลปกรรมเป็นเหมือนสื่อกลางที่คอยเชื่อมโยงตำนานเรื่องเล่าที่เป็นนามธรรมให้มองเห็นเป็นรูปธรรม และทำให้เรื่องเล่านั้นถูกกระตุ้นให้พูดถึงขึ้นอีกครั้ง ผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในงานศิลปกรรม ที่ถูกจัดวางองค์ประกอบไว้อย่างมีที่มาที่ไป มีเป้าหมาย ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงความสวยงามเพียงอย่างเดียว ถึงแม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไป พระบรมธาตุรวมหาวิหารเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของศาสนา ก็ยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจชาวเมืองนครศรีธรรมราช และจากการถอดรหัสตราประจำจังหวัด ศาสนาทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง กุศโลบายเดิมในเชิงอุดมคติก็ยังสนับสนุนให้ชาวเมืองนครศรีธรรมราชทำนุบำรุงศาสนาและบ้านเมืองผ่านประเพณีและพิธีกรรมเสมอมา

การศึกษาในครั้งนี้ อาจเป็นต้นทางเพื่อให้ผู้ที่สนใจ ได้นำวิธีการ การถอดรหัสเมืองนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม ไปปรับใช้กับการสร้างกุศโลบายเนื้อหาใหม่ เป้าหมายใหม่ และมีความร่วมสมัยในยุคปัจจุบันได้ในลำดับต่อไป จากโครงสร้างการสร้างเอกภาพเมืองในมุมมองจากทฤษฎีเชิงโครงสร้างสังคม โดยมีวรรณกรรมและศิลปกรรมคอยสนับสนุนแนวคิดตำนานในเชิงโครงสร้าง สู่กุศโลบายที่มีเป้าหมายในการอยู่ร่วมกันและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของเมืองนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

การถอดกุศโลบายจากวรรณกรรมตำนานและหลักฐานทางศิลปกรรม เพื่อหาความรู้จากสาระความหมายและนัยยะที่ถูกซ่อนเร้นอยู่ในเรื่องเล่าตำนานและศิลปกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การทบทวนภาคเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ จากนักวิชาการ การสำรวจหลักฐานทางศิลปกรรม นำมาเรียบเรียงวิเคราะห์และการตีความด้วยเครื่องมือที่ถูกออกแบบผ่านหลักการทางทฤษฎีจากแนวคิดการถอดรหัสของ โคล์ด เลวี สโตรัส

(Claude Levi-Strauss) สามารถเข้าถึงรหัสข้อสงสัย ทำให้เข้าใจสารจากคนรุ่นก่อนที่ใช้วิธีการอันแยบยล วิธีคิดวิธีการอันชาญฉลาด การค้นพบในงานวิจัยเป็นความรู้บางส่วน ที่เป็นทั้งวิธีการถอดรหัสและผลการถอดรหัส เพื่อให้เห็นโครงสร้าง เป้าหมายที่เป็นเหมือนกุศโลบายที่แฝงไว้ในเมืองนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ

หากจะทำความเข้าใจเมืองนครศรีธรรมราช คงต้องใช้ความรู้ในหลากหลายศาสตร์ผสมผสานกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมวิทยา คติชนวิทยา สัตววิทยา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรมซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่มีให้ศึกษาตามโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช ในการศึกษาทำความเข้าใจเมืองนครศรีธรรมราชได้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งสามารถศึกษาและทำความเข้าใจเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์จากงานวิจัยเรื่อง “กุศโลบาย ดำเนินเมืองนครศรีธรรมราช : สู่อุบายวิธี การสร้างกระบวนการคิดที่เหนือจริง ทางทัศนศิลป์ร่วมสมัย” ได้ในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์. (2559). *ประติมากรรมโดดเด่นในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ตอนที่ 3)*. <http://phrama.hathat-heritage.com/2016/12/12>
- ธิดา สาระยา และนงคราญ สุขสม. (2554). *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราช ครั้งที่3*. โรงพิมพ์ใหม่พรินต์ติ้ง.
- นงคราญ สุขสม. (2545.) *ประวัติศาสตร์และโบราณคดีสุราษฎร์ธานี*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.
- บัญญัติ พงษ์พานิช. (2552). *โลกของอิสลามและมุสลิม ในสยามประเทศไทย-อุษาคเนย์-เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ปรีชา นุ่นสุข. (2540). *ประเพณีสารทเดือนสิบ*. องค์การค้าของคุรุสภา.

- พิเชฐ แสงทอง. (2559). *ตำนานและเรื่องเล่าปรัมปราท้องถิ่นภาค : ใต้อัตลักษณ์วัฒนธรรม อำนาจ และการต่อต้านในประวัติศาสตร์ความเป็นไทย*. ยิบซี กรู๊ป.
- โรลิ่งตัน บาร์ตส์. (2555). *มายาคติ*. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (2561). *คัมภีร์พระนิพพานโสตร “ตำนานแห่งพระบรมธาตุ” เมืองคอน ณ วัดวังตะวันตก*. บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน – นิทานพื้นบ้าน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2559). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภิสรา ปุณยาพร. (2556). *คนไทยถือข้อห้ามอย่าทำ*. ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006), บจก.
- Strauss, C.L. (1908–2009). *The apotheosis of heroic anthropology*.

บุคลากร

พระครูเหมเจติยาภิบาล (ผู้ให้สัมภาษณ์). มนัสชัย รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์) ที่ วัดพระนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000. เมื่อวันที่ 30 เดือน ธันวาคม 2562.